

'SONRA BİR HABER YAYILDI ESKİ DÜNYAMIZA: YENİ DÜNYALAR BULUNMUŞ.'

B. Brecht 1938-'39 da yazmış olduğu "Galile" oyunu için, "bu oyun bir trajedi değildir" der. Fakat oyun, yüzde yüz epik de değildir.

Yazdığı bu oyunla Brecht, yeni bir bilim çağının başladığını göstermek ister. Çünkü Galile o güne kadar doğru bilinen yanlışlara ayna tutan bilim insanlarından biridir.

Dünyanın, evrenin merkezinde hareketsiz durduğu ve her şeyin onun çevresinde döndüğü inancına karşı çıkan Capernicus'un düşüncesinin doğruluğunu kanıtlamıştır. Ancak aynı düşünceyi engizisyon mahkemesi karşısında ölümü pahasına savunan çağdışı Bruno kadar kararlı davranmamış, kiliseye boyun eğmiştir.

Fakat insanlık tarihine katkıları, "iki Büyük Dünya Sistemi Hakkında Diyalog" (DISCORSI) kitabıyla kendinden sonraki bilim insanlarına katkısı yanıyla da değeri inkar edilemez... Öyleki Einstein, "Gerekliliğin hikayesi, Galileo'nun, 1632 yılında, hareketin ve mekaniğin yasalarının Celektromanyetizma yasaları henüz keşfedilmemişti) sabit hızdaki bütün referans sistemlerinde aynı olduğu ilkesini ortaya koymasıyla başlar" der.

Feodal toplumda adaletin temsilcisi olarak kilise kabul edildiği için, haklı yada haksız olana papazlar karar veriyordu. Görünürde adalet için üzerinden değerlendireselerde aslanan egemenlerin çıkarlarıydı. Yani tıpkı bugünkü gibi o gün de adaletin "sorumluluğu" mülkün temellerini sağlamlaştırmaktı. Dolayısıyla zehirli bir yılan olan engizisyon hep çıplak ayakları ya da çıplak ayaklıkların gözünü açmaya çalışanları sokmuyordu.

İşte bu koşullarda yaşayan Galile, korkuları nedeniyle Kiliseye hiçbir zaman baş kaldıramamıştır. Brecht der ki, "Çünkü o bir kahramandan ziyade rahatına düşkün bir insandır.."

Buna rağmen, istese de istemese de bilimsel gerçekler onu hep kurulu düzenle karşı karşıya getirmiştir. İşte bu oyunda iki düşüncenin, bilimsel gerçeklerle -idealizmin çatışması en çarpıcı haliyle ortaya konuyor. Brecht bunu bazen Galile'nin bazan da arkadaşlarının, öğrencilerinin ağzından ifade eder, mesela Galile'nin ağzından; "kentler dar, görüşler de dardı..." der.

"Her şey kımıldıyor çünkü... Gemilerle başlamış bu iş... Kıyı gitmişler önce, derken, veryansın etmişler, bırakıp kıyıları açılmışlar büyük denizlere..."

"Sonra bir haber yayıldı eski dünyamıza: Yeni dünyalar bulunmuş dendi. Oralara değin ulaştı gemilerimiz'Korktuğumuz o büyük denizler, meğer küçük su birikintileri imiş" diyoruz şimdi gülerek... Dört elle sarıldığımız gerçekler sarsılıyor; gözü kapalı inandığımız nesnelere kuşkuyla bakabiliyoruz bugün..."

Ve konuşmaya devam eder Galile; "Bir yel üfürdü Andrea: Prenslerin de, din adamlarının da altın işlemeli elekleri havalandı... Yağlı tımbul, zayıf sıska bacaklar çıktı ortaya, tıpkı bizim bacaklarımız gibi..." (syf.11)

Ki oyunda sık sık sınıf ayrılıklarına da değinilir.

" Ne öğretmişlerdi bize ? Düşmesin diye yıldızlar saydam bir yuvarlağa çakılıdır. Bir yüreklilik gösterip ileri

bir adım attık: Boşlukta sallandırıyoruz yıldızları,,, Hi bir yere tutunmadan, almış başlarını gidiyorlar artık. Gemilerimiz gibi hızla gidiyorlar hem de. Yeryüzü de sevinçle dönüyor Güneşin çevresinde balıkçılar, tüccarlar, Prensler, kardinaler... Papa bile dönüyor birlikte" (syf.11)

Gerçekleri söylemek için yer yer kiliseyle tartışmalara başvurulur. Mesela; Giordano Bruno'yu, Kopernikos'un inancını yayıyor diye Roma'ya sürdünüz!" der Galile...

Rahip; tüm egemenler gibi ikiyüzlüdür, "Hazır, onun için değil yanlış kuramları savunduğundan değil; Bruno Venedikli değildi, burada belli bir işi de yoktu, onun için gönderildi Roma'ya. Bırakın şimdi Bruno'yu, o adam yakıldı Rom 'da..." (syf.23)

Egemenler için herşeyin başının para olduğunu da kahramanlarının ağzından dile getirir. Brecht, Galile öğretmenliği karşılığında verilen maaşın azlığından dem vurunca üniversitede denetçilik yapan görevli aba altında sopa göstererek;

"Öteki kentlerin durumunu unutmayın: kimi yerde kırbaç altında iniyor Bilim! Hem de kitap ciltlerinin meşinlerinden yapmışlar kırbaçları; Taşın nasıl düştüğü ilgilendirmiyor onları. Onlar Aristoteles'in yazdıklarıyla ilgileniyor yalnız. Gözler okumak içindir o kadar. Ayak kaydırmacalar varken, düşme üstüne yeni yasaların ne önemi vardır diyorlar..." (syf.26) der.

Baskıcı ve yasakçı zihniyete başından sonuna kadar oyun kahramanlarından biri olan ev sahibesinin küçük oğlu Andre'yla Galile'nin diyalogları üzerinden dikkat çekilir.

"Galile- Bak Andrea, burda olup bitenleri anlatma başkalarına.

Andrea- Neden ?

Galile-Hoş görünmüyor yasakladılar.

Andrea-uydurma değil ki bunlar...

Galile-Olsun, yasaklıyorlar işte, Biz fizikçiler doğru dediklerimizi kanıtlayamıyoruz daha. Büyük Kopernikus'un sistemini bile kanıtlamadık. Varsayımlar dayanıyoruz daha.

Andrea- Varsayım ne demek ?

Galile-Varsayım, var sayılandır; ama kanıtlanamaz.

Andrea- siz bana herşeyi kanıtladınız ama ?!"

1610 yılının 10 Ocak günü isimin kanıtını buldu. Galile o varsayımın kanıtını buldu.

"Sagredo- Daha on yıl olmadı.. Roma'da birini yaktdılar... Adı Giardano Bruno idi. O da bunu savunmuştu, unutmama.

Galile-Biliyorum, ama görüyorsunuz Sagredo, görülen bu . Ayırma gözünü ordan, ayla dünya arasında hiçbir ayırım yok.

Görüyorsun bunu . Bugün ayın onu, 10 Ocak 1610! İnsanlık günlüğüne şunu yazıyor bugün: Göğün boşluğunu gördük.

Sagredo-Korkunç!.." (sy.54)

İşte teleskopla gördükleri bu kanıt bile hayatlarına malolabilirdi.

Brecht yaşanan kaygıları dile getirirken bir yandan da bilim insanların gericilikle olan zorunlu mücadelesini ortaya koyar. Fakat kimisi bunu kahramanca başkaldırarak yaparken kimisi de kaçır. Hoş, kaçsa da o gerçek sahiçiliğinden bir şey kaybetmez.

Belki de bunun için, tüm korkularına rağmen arada bir cesaret gelir Galile'ye ve;

"-Hepsini kollarından tutup teleskopun önüne sürükleyeceğim. Papazlar da insan, onlar da kanıtlar karşısında dize gelirler . Unutmama Sagredo, Kopernikus sayılara

inanmalarını istemişti, ben gördüklerine inansınlar diyorum. Görmek istemeyenlerin gözüne zorla sokulur gerçekler. Kollarından yakalayıp teleskopun önüne sürükleyeceğim onları.

Segredo-Korkunç bir yoldaşın Galile. Gerçeği görmek mutsuz kılar kişiyi. Ancak bir an gözü kamaşan inanır insan kafasına. Görmesini bilen kendi kuyusunu kazar, derler.

Gerçeği gören birisine-isterse yıldızlarla ilgili olsun-elini kolunu sallayarak dolaşmayı bırakırlar mı?"

(syf.54)

Bu ısrar, nedeniyle Galile'yi de çıkarırlar engizisyon mahkemesine... olacaklara dair dostları şöyle konuşur;

"Andrea-(ne yaparlarsa yapsınlar) Ölü de dönmez sözünden." Gerçeği bilmeyen alıktır" derdi, unuttunuz mu?

Federzani-Ben de inanmıyorum döneceğine, dönerse ama görmüyeyim öleyim daha iyi. Ne var ki çok güçlü ötekiler, çok.

Andrea-Herşey güçle olmaz, yapılmaz zorla!

Federzani-Kim bilir?!

Keşiş... Kendi yaptıklarını Horasius'un şiiriyle karşılaştırdıydı, ' O şiir de bir şey değiştiremezsin,' demişti. Güzeli sevdiğinden söz etmiş, gerçeği aramama o zorluyor beni demişti...

Federzani- Çan çalmıyor. Beşi üç geçti.

-Direniyor öyleyse. Keşiş-Dönmeyecek sözünden göreceksiniz.

Federzani-Dönmeyecek, Oh, ne mutlu bize!

Andrea-Demek zorla olmuyor! Hiçbir şey olmaz! Demek: üstesinden gelinirmiş alıklığın, kaya gibi sağlam değilmiş!

Demek: İnsanoğlu korkmuyor ölümden!

(sy.161)

Fakat umduklarının tersine çan

çalar... Sokaklarda Galile'nin inkar demeci okunur.

"Andrea-(Bağırır) mutsuzdur o ülke ki kahramanlarından yoksundur." (sy. 166)

Ve Galile'nin hitabı Discorsi'den bir bölüm girer:

"Hepimiz biliriz ki, üç dört arşınlık bir yerden düşen köpeğe bir şey olmaz da çıta olur ayağını kırar; ama kedi sekiz on arşından düşsede kalkar ayağa; ağustos böceği kuleden, karınca aydan düşse ne olur? Hiç. Büyüklere kıyassa hayvanlar daha güçlüdür; bitkilerde de bu böyledir: İki yüz arşın yüksekliğindeki bir çınarın dalları körpe bir çınarın dalları kadar dayanamaz rüzgara. Doğa bir atı yirmi at büyüklüğünde yapamadığı gibi bir devi de on misli daha iri yapamaz. Yoksa bütün organların oranlarının değişmesi kemiklerin büyüklüğü ölçüsünde güçlenmesi gerekir. Büyük (maleinlerin) küçüklerden daha dayanıklı olduğu düşüncesi yanlıştır besbelli."

(syf 167)

Son perdede; Galilenin yenilgi sonrası yaşamı kısaca yansıtılır. Sahnede, en yakın dostları tarafından terkedilmiş, yıkık bir bilim insanı tablosu vardır. Ancak gizli saklı da olsa bilimsel çalışmalarına devam etmiştir. Kızı ve kilise denetçisinden saklayarak yazdığı kitabı Discorsi'yi bitirir. Ve tesadüf bu ya, kendisini son kez görmeye gelen artık büyümüş genç bir bilim insanı olan Andrea'ya teslim eder. Böylece düşüncelerini ve bilimsel çalışmalarını yeni kuşağa aktarmıştır.

Bu finalle Brecht, bilimin öyle ya da böyle tüm engelleri aşarak geleceğe yürüyeceğini anlatır. Öyle de olmuştur.

**Oyun Adı: Galile
Yazarı: Bertol Brecht
Çeviri: Adalet Cimcoz
Galilei Galileo**

**Şakran Hapishanesi
Özgür Tutsaklar**